

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

49. Effecta

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

Exemplum istius confutationis habes in Arnobio contra Ethnicos, qui Christianos orbis terrarum omnium malorum fontem exitisse dicebant, hoc ille primum irrisione traducit.

Arnob. l. 1.
aduers. gen.
166.

Nunquid (inquit) postquam Christiani esse coeperunt, in contrarias qualitates, prima illa elementa mutata sunt, ex quibus res omnes consensum esse concretas? Nunquid machina huius, & molis, qua vniuersi regimur, & continemur inclusi, parte est in aliqua relaxata, aut dissoluta constructio? Nunquid vertigo hęc mundi primigenij motus moderamen excedens, aut tardius repere, aut precipiti coepit volubilitate raptari? Nunquid ab occiduis partibus atollere se astra, atque in ortu signorum fieri coepta est inclinatio? Nunquid ipse siderum Sol princeps, cuius omnia luce vestiuntur, atque animantur calore, exarsit, intepuit, atque in contrarios habitus moderaminis soliti temperamenta corrupit? Nunquid Luna desijt redintegrare se ipsam, atque in veteres formas nouellarum semper restitutione traducere (ita ludit per interpretationem) mox ea, qua imputantur Christianis, ante Christianos contigisse conuincit. Casus, inquit, frequentissimi grandinis accidunt, in literis prisca non videmus imbres laeas totas saepe comminuisse regiones, difficiles pluuia fata faciunt emori, & sterilitatem indicunt terra. Immunis enim antiquitas malis ab his fuit, cum etiam flumina cognouerimus ingentia limis inhoruisse sicatis: Pestilentia contagia vrunt genus humanum. Annalium scripta perecurrere, vniuersas disces gentes saepenumero desolatas, & viduas suis esse cultoribus. (Deinde) quando est humanum genus aquarum diluuijs interemptum, non ante nos? Quando mundus incensus in fauillas, & cineres dissolutus est, non ante nos? Quando vrbes amplissimae marinis cooperta sunt fluctibus, non ante nos? & caetera, qua ille vaste profertur. Mox confutatis istis, qua afferebantur causis, alias subijcit. Quid si enim prima materies, qua in rerum quatuor elementa digesta est, miseriarum omnium causas suis continet irritationibus inuolutas? Quid si siderum motus certis signis, partibus, temporibus, lineis, pariunt haec mala, & subiectis afferunt variorum discriminum necessitates? Quid si stans temporibus rerum vicissitudines sunt, atque vt in maritimis aestibus, mo-

do secundae res affluunt, modo rursus restunt malis reciprocantibus prospera? Quid si materiae fax ista, quam sub nostris calcamus ingressibus, hanc habet sibi legem datam, vt expiret nocentissimos halitus, quibus corruptus aer iste, & corporibus labem ferat, & negotia infirmit humana? Quid si quod proximum vero est, quicquid vobis videtur aduersum mundo non est malum? Sic poterit hic locus disertè amplificari.

Effecta.

CAPVT XLIX.

Effecta, qua de causis haecenus dicta sunt, facile est effectorum rationem cognoscere, quando effecta sunt orta de causis, & habent perpetuum inter sese commercium. Quod sit vt causa in quatuor distincta species, tot effectorum creent genera: Est enim suus cuique effectus, quasi soboles addicta, ex quo vitium suarum capit argumentum. Homo corporeus est, videtur, tangitur, palpatur, hoc habet à materia: ratio emittitur, intelligit, sapit, & id nactus est à forma: Tres facultates, in vna anima praecellentes obtinet, intellectum, voluntatem, & memoriam. Causae efficiētis, hoc est, Dei vni in tribus personis character est eximius, & maximus. Ad aeternum bonum se, sua que dirigit, ad hoc finis proprius impellit. Ita quaeque causa distinctos sortitur effectus. Est autem huius loci vius amplissimus, idemque fecundissimus. Si genus demonstratiuum spectes, sapius hoc pertextitur loco: quid enim illa rerum gestarum commemoratio aliud continet, quam effecta? Si iudicialis generis habeatur ratio, hoc loco fulcitur; cum praesertim, tam frequens facti, & infecti quaestiones agerentur. In deliberatio quoque genere multa necessariò effecta, sapius expromenda sunt, sed haec in vna. Nunc si accuratius consideretur, ad tria potissimum vtilissimum inuenitur. Primum est, quod res eas, quas sua natura textit, & quasi tenebrarum latebris vallauit, effectorum beneficio, quasi per sobolem parentes, agnoscamus. Si non plena, saltem rudè cognitione. Sic Deus O. M. ex effectis agnosceatur, vt argumentatur Minutius. At enim, quem colimus Deum, nec ostendimus, nec viderimus. Imò ex hoc Deum credimus, quod eum sentire possumus, videre non possumus. In operibus

Vide Cuius in Topic. 67.

Vfus effecti-
ru amplissimus.

Minutius
Felix in
Octauis
ribus

ribus enim eius, & in mundis omnibus motibus, virtutem eius, semper presentem aspiciamus: cum tonat, fulgurat, fulminat, cum serenat. (Deinde) Eiras ô homo, & falleris. Vnde enim Deus longè est, cum omnia cœlestia, terrenaque, & quæ extra istam orbis prouinciam sunt, Deo cuncta plena sunt? Vbi que non tantum nobis proximus, sed infusus est. In Solem ad eò rursus intende: cœlo affixus, sed terris omnibus sparsus est. Pariter presens vbi que interest, & miscetur omnibus, nusquam enim claritudo violatur. Quanto magis Deus author omnium, ac speculator omnium, à quo nullum potest esse secretum, tenebris interest, interest cogitationibus nostris, quasi alteris tenebris! Non tantum sub illo agimus, sed cum illo (ut propè dixerim) viuimus. Ne nobis de nostra frequentia blandiamur, multi nobis videmur, sed Deo admodum pauci sumus.

D. Cypr. lib. de bono patientia.

Sic ex eo quod videamus Dei nutu, tempora obsequi, spirare ventos, fontes fluere, grandescere mellium copias, fructus mitescere vinearum, exuberare pomis arbuta, nemora frondescere, prata florere, Dei bonitatem laudat Cyprianus. Ex eodem loco petuntur, virtutum, vitiorum, affectuum, quæ oculis corporeis minimè parent, argumenta. Ita non videretur? Audax, & minax iratorum vultus, tristis frons, torua facies, citatus gradus, inquietæ manus, color versus, crebra, & vehementius acta suspiria, iræ soboles, satis arguunt qualis mater ipsa sit, si adhuc ignoras? Vnde, ut per iram spumant apris ora, dentes acuntur attritu: Taurorum cornua iactantur in vacuum, & arena pulsu pedum spargitur: Leones fremunt, inflantur iratis colla serpentibus, rapidorum canum tristis aspectus est, ignorare non poteris, non leue monstrum esse, à quo tantus in omnibus animantibus furor paritur. Si turbinem nescis, rapta ab eo armenta, & rotas naues in sublimè elatas agnosce, quam vehemens, & furiosus sit, agnosces.

Vide Sen. lib. 2. de ira.

II. Ad narrationes, & descriptiones plurimum valent effecta, ex ijs enim res clarissimè subiiciuntur oculis. Sic canina fames describitur ab Ouid.

petit ille dapas sub imagine somni,
Oraque vana mouet, densenque in dente fatigas,
Exercetque cibo delusum guttur inani,
Proque epulis serues, nequicquam denotat antas.

Vi vero est expulsa quies, furis ardar edendi.

Perqno avida fauces, immensa que viscera regnat:

Nec mora, quod pontus, quod terra, quod adiacet aer,

Poseis, et appositis queritur ieiunia mensis,
Inque opulis epulas quarit, quodque urbibus esse,

Quodque sacis poterat populo, non sufficit vni.

Plusque cupit, quo plura suam demittit in alium.

Similia sunt infinita, quæ in libro descriptionum reperies.

III. Ad amplificationes aptissimi sunt effectus, & quo plures sunt, eò fufius rem extendunt. Rectè autem tractantur per congeriem vibratam, & intercilam, ut Patientia est, quæ nos Deo commendat & seruat: Ipsa est, quæ iram temperat, quæ linguam frenat, quæ mentem gubernat, pacem custodit, disciplinâ regit, libidinis imperum frangit, cum oris violentiam comprimit, incendium simularis extinguit, coercet potentiam diuitum, inopiam pauperum refouet, tuetur in virginibus beatam integritatem, in viduis laboriosam castitatem, in coniunctis, & maritatis indiuiduam charitatem, facit humiles in prosperis, in aduersis fortes, contra iniurias, & contumelias mites, &c.

D. Cypr. de bono patientia.

Quod ad vim, & vsum argumenti attinet, Vis huius non est vbi que ratum, malam esse causam, ex qua mali effectus prodeunt, sit enim plerunque, ut ex alio fonte manent effecta, quæ certis causis ascribimus, cum ipsæ tantum per accidens concurrant, ut non est ferrum malum, quod interficit, sed nos ipsi improbi, qui id in mala nostra conuertimus, quod aduersus feras datum est. Er ita Seneca ventos bonos esse probat ab effectis permultis. Dedit, inquit, Deus ventos ad custodiendam cœli, terrarumque temperiem, ad euocandas, suppressendalque aquas, ad alendos satorum, arborumque fructus: quos ad maturitatem cum alijs causis adducit ipsa iactatio, attrahens cibum in summa, & ne torpeat promouens, & cæt. At si lacerant nauigia, nostrum peccatum est, qui per auaritiam clementa mundi confundimus.

Vis huius argumenti.

Senec. lib. 5. qua. nar.

Ante Adm.